

1.NÉPIESSÉG PETŐFI SÁNDOR KÖLTÉSZETÉBEN

Előzmények

Felvilágosodás

- * 1777. Ratio Educationis
- * Bessenyei György
- * népiesség itt jelenik meg először

XIX. sz. első felének költészete

- * népiesség első hulláma
- * Csokonai Vitéz Mihály, Fazekas Mihály
 - ↳ Ludas Matyi
- * népies motívumok használata → ALLEGÓRIA
- * mindennapi élethelyzetek

Magyar romantika 1825-1849

- * a népiesség második hulláma: a mindennapiság univerzális megfogalmazásai, a mindennapiság irodalmi rangra emelése
- * Kölcsey, Kazinczy, Vörösmarty + Csokonai (preromantika) = TÜNDÉRROMANTIKA (ebben is van népies tematika, ez kapcsolódik univerzális kérdésekkel –pl. a boldogságkereséssel)
- * népiesség: nép nyelvét meg kell nemesíteni
- * Petőfi, Erdélyi János, Arany → sokban hasonlít Csokonaihoz
- * mindennapok világából való merítés akár nyelvi, akár élethelyzeti szinten esztétikai/érzelmi erővel bír
- * nemesi környezet: Berzsenyinél

Műfaji megjelenések Petőfi népies költészetében (korai költészete)

HELYZETDAL (magát egy másik személy alakjába képzelem, érzelmeit általa mutatja meg)

- mindennapi tevékenységek jelennek meg
- *Befordultam a konyhára*

ÉLETKÉP (tipikus alak vagy jelenet)

- Kocsma
- leíró típusú
- nem a tevékenység a lényeg
- időszakhoz, helyhez kapcsolódó képek sora
- Mint Aranyánál a *Családi kör*
- *Pató Pál úr, Sári néni*

A népiesség jellemzői Petőfinél

- egyszerű szóhasználat (tájszavak ritkán) képes beszéd: metaforák, de összetett költői képek is megjelennek
- 1830-as évek ↳ Aranyánál inkább
- egyszerű ritmika: 2/3 ütemű, hangsúlyos verselés, magyaros verselés
- Petőfi kombinálja az időmértékessel
- rövid sor, sorvégi rímek, belső rímek → sok megzenésített vers (mintha népdalok lennének)
- párhuzamos szerkesztésmód: lírai céllal kapcsolja össze

Népdalszerű dalok

- ✗ valójában ismerjük a költőt
→ cselekményesebb, mint a népdal
- ✗ elbeszélő költemény
→ János vitéz
- ✗ a politikai költészetben is jelen van
- ✗ prózai formájú epikájának is része a képiesség, a többször összetettebb ritmika (jambikus, magyaros)
→ egyszerű szóhasználat
→ egyszerű ritmika

→ többször felező vagy háromütemű - 4/4/3 jambikus verselés
→ dalkezdő kép (természeti) ebben vagy utána jelenik meg a lírai én

Tájversek

TÁJLÍRA

hasznos a népdalszerű dalokhoz

- ✗ olyan tájak, amelyek eddig irodalmi rangra nem emelődtek (puszta, kocsma, homok, szekérút...)
- ✗ politikával kapcsolatos általában
- ✗ Alföld, Kiskunság, Tisza ~ az Alföld-költője, sztereotípiák
- ✗ egyetlen szövege sincs, ami várost mutatna be!
- ✗ önmagát mindig belehelyezi a tájba → meglátja szépségeit

soha nem jelenik meg magaskultúra
eufémizál = szépítő körülírás (A helység kalapácsa)
népköltő képe: „nép egyszerű gyermeke”
ábrázolásban is

- elemző, értelmező epika
- elmaradottság, ország képének ábrázolása

A Toldi elolvasása után és a forradalom közelsége miatt kibővíti, újrafogalmazza a nép a népköltészet és a politika kapcsolatát:

új programja:

„Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék, s ez a század föladata, ezt kivívni célja minden nemes kebelnek, ki megsokalta már látni, mint mártírkodnak milliók, hogy egy pár ezren henyélhessenek és élvezzenek. Égbe a népet, pokolba az arisztokráciát!” (Arany Jánoshoz írt levél, 1846)

Szénffy Gusztáv } megzenésítették Petőfi verseit → mintha népdalok lennének (ezeket
Egressy Béni } sokszor Pönögei Kis Pál álnéven írta)

- naiv stílus/köznyelv
- természetes
- szépirodalmi igényességre nem törekvő

- szerepjátszó hajlam:

- játékosság
- önmagát személytelenül mutatja be
- jelzőt sem ad magáról --- metaforikus

→ nem erőltetettek a műdalok

TÁJLÍRA:

- ✗ perspektívát mutat meg
- ✗ a lírai én benne van → lélektanilag magányos
- ✗ azt mondja el, ami egyszerű, szinte kerüli a poetikusságot
- ✗ végtelenséget mutatja meg, ezzel együtt a kis dolgokat (Az alföld)
- ✗ reményvesztettség

Tematika a népiességben:

- a mindennapok
- nosztalgia (tájban, emlékekben)
- bizonyos múltidézés (*Egy estém otthon, A négyökrös szekér, Anyám tyúkja*)